

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

**Збірник матеріалів
науково-практичної конференції з міжнародною участю**

28 жовтня 2021 р.

Харків: НФаУ, 2021

УДК 1:37 (06)

Редколегія: доктор філософських наук, професор Іванова К. А.,
кандидат історичних наук, доцент Балабай Я. В.

Збірник матеріалів науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання філософії освіти», м. Харків, 28 жовтня 2021 р. / редкол. : К. А. Іванова та ін. – Харків: НФаУ, 2021. – 201 с.

Збірник містить матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання філософії освіти», що охоплюють широкий спектр напрямків досліджень: проблеми філософії освіти; адаптація вищої освіти до сучасних соціокультурних реалій; особистість в контексті філософії освіти; статус наукового знання в ХХІ столітті; технології, мистецтво та професіоналізм в освітній діяльності; філософські аспекти відкритої освіти; історичні студії освіти; університет сьогодні: проблеми та перспективи.

Для широкого кола наукових, науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів статей.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Матеріали подаються мовою оригіналу.

Зміст

1. Yaroslava Artemenko. UNIVERSITY NOWADAYS: THE “END” OR THE “TURN” OF THE HISTORY?.....	8
2. Maksym Doichyk, Oksana Doichyk, Alla Sinitsyna. ACADEMIC INTEGRITY IN LIGHT OF THE PRESENT SITUATION IN UKRAINIAN HIGHER EDUCATION.....	11
3. Olga Chernyshenko, Helen Karasyova. ENGLISH LANGUAGE FOR THE COMPETITIVE SPECIALISTS OF PHARMACY	14
4. Nataliya Martynenko, Avadein Ahmed Mohamed Reda Abdu. ARABIC SYSTEM OF PHYSICIANS’ TRAINING	16
5. Артеменко Андрій Павлович. ДЕМОГРАФІЧНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	18
6. Балабай Яна Володимирівна. ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ.....	20
7. Бейлин Михаил Валерьевич, Желтобородов Александр Николаевич. ЗНАНИЯ В ПОСТЭКОНОМИЧЕСКУЮ ЭРУ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	24
8. Білокобильський Олександр Володимирович. РОЛЬ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН В СТРУКТУРІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	30
9. Білецька Тетяна Вікторівна. ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО АУДИТУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	32
10. Болотіна Євгенія Валеріївна. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	36
11. Васильєва Ірина Василівна, Вакуленко Галина, Нечушкіна Ольга. ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ.....	42
12. Верба Михайло Анатолійович. МЕДИЧНЕ ПІЗНАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ОСНОВНИХ ПАРАДИГМ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ.....	47
13. Вергелес Костянтин Миколайович, Куліш Павло Лаврентійович, Школьнікова Тетяна Юріївна, Вергелес Тетяна Михайлівна. ОСОБИСТІТЬ У СУЧАСНОМУ ПОСТПОСТМОДЕРНОМУ СВІТІ.....	51
14. Газнюк Лідія Михайлівна, Семенова Юлія Анатоліївна. SOFT SKILLS ЯК ЦІННІСНИЙ ПРИОРИТЕТ У ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ....	57
15. Гардашук Тетяна Василівна. БІОБЕЗПЕКИ В ПОЛІТИЦІ, НАУЦІ, ОСВІТІ.....	63

30. Плотнікова Наталія Володимирівна. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ.....	122
31. Попова Наталія Валеріївна, Артеменко Микита Андрійович. ОСВІТА І ПРОБЛЕМА СВІДОМОСТІ.....	125
32. Разумовський Сергій Олександрович, Кулакова Оксана Миколаївна. КОНЦЕПЦІЯ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	128
33. Рилова Ольга Юріївна. МАСОВИЙ ПОПИТ НА ВИЩУ ОСВІТУ ТА ЇЇ ЯКІСТЬ.....	133
34. Савіна Вікторія Вікторівна. МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ.....	137
35. Садовніков Олег Костянтинівич. СТАТУС УНІВЕРСИТЕТУ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ.....	139
36. Салтан Наталія Миколаївна, Орленко Олена Михайлівна. АНТРОПО-СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР ОСВІТНИХ РЕСУРСІВ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	144
37. Скорикова Марія Кирилловна. ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ СОВРЕМЕННОГО УКРАїнСКОГО ВИСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЯХ АВСТРАЛІЇ.....	150
38. Стадник Григорій Васильович, Радіонова Людмила Олексіївна. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ЧАСУ.....	153
39. Стешенко Наталія Леонідівна, Бородай Андрій Володимирович. РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ В СТРУКТУРІ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ.....	159
40. Ткаченко Валерія Вікторівна. МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА РИТОРИКА ЯК ЗАСОБИ ПОДОЛАННЯ КІБЕРБУЛІНГУ.....	165
41. Томарева Наталія Олександрівна. ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ПЕРІОД КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ.....	168
42. Удовицька Тетяна Анатоліївна. ВИКЛАДАЧ-СТУДЕНТ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМНИХ ОЧІКУВАНЬ У СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЯХ.....	170
43. Утюж Ірина Геннадіївна, Спиця Наталія Валеріївна. ВИЩА ОСВІТА В УМОВАХ КОМУНІКАТИВНОГО КАПІТАЛІЗМУ.....	173
44. Філіппенко Ростислав Ігорович, Хіріна Ганна Олександрівна. М. П. КРАСОВСЬКИЙ ТА ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ НА СТОРІНКАХ ХАРКІВСЬКОЇ ПЕРІОДИЧНОЇ ПРЕСИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.....	175
45. Хіріна Ганна Олександрівна, Кахніашвілі Анастасія Сергіївна, Матус Тетяна Андріївна. ВІДКРИТА ОСВІТА: СУТНІСТЬ, СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	181

Разумовський Сергій Олександрович,

доктор філософських наук, професор,
кафедра філософії,
Дрезден, Німеччина;

Кулакова Оксана Миколаївна,

кандидат культурології, доцент, кафедра філософії та соціології,
Національний фармацевтичний університет,
Харків, Україна

КОНЦЕПЦІЯ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Аналізуючи глобальні проблеми та шляхи їх вирішення, сьогодні ми починаємо розуміти, що необхідна практична реалізація тріади «екологічне виховання – екологічна просвіта – екологічна освіта». Усі ці частини тісно пов'язані і складають основу формування екологічного світогляду, що базується на усвідомленні необхідності збереження оптимального для життя місця існування людства.

Нинішній етап глобальних проблем у розвитку людської цивілізації, на наш погляд, характеризується наявністю ряду серйозних криз: економічної, екологічної, енергетичної, інформаційної, а також різким загостренням національних і соціальних конфліктів у багатьох регіонах Землі. Можливість успішного подолання цих криз і конфліктів, на загальне переконання, буде визначатися перш за все рівнем освіченості і культури суспільства. Уже в повній мірі проявляється фундаментальна залежність нашої цивілізації від тих особливостей і якостей особистості, які закладаються в освіті. Це багато в чому пояснюється тим, що інструментальні можливості мислення сучасної людини набули планетарних масштабів. І тут, з одного боку, відкриваються надзвичайні можливості, а з іншого – небачені загрози. І це в реальних історичних умовах знову таки багато в чому залежить від освіти, від шкіл, від університетів.

Розглядаючи необхідність фундаменталізації освіти, слід звернути увагу, що розвиток світової спільноти в останній час ставить у центр системи освіти пріоритет людської особистості. За сучасними уявленнями формування широко освіченої особистості потребує вирішення низки взаємопов'язаних завдань. По-перше, необхідно гармонізувати відносини людини з природою через знайомство з сучасною природничо-науковою картиною світу, проблемами біосфери і Всесвіту в цілому, усвідомити місце

людини в природі, таким чином вирішуючи проблеми екології. По-друге, потрібно враховувати, що людина живе в суспільстві, і для його соціалізації необхідне занурення в існуюче культурне середовище через освоєння історії, моралі, культури, релігії, економіки, філософії. По-третє, сучасна людина живе в умовах насиченого інформаційного середовища, і завдання системи освіти – навчити її орієнтуватися в цьому потоці, створити передумови та умови для безперервної самоосвіти. Нарешті, по-четверте, особистість повинна перебувати в злагоді сама з собою, що вимагає певних знань в галузі психології, фізіології, знайомства зі сферою мистецтва.

Таким чином, необхідність вирішення як глобальних проблем людства, так і забезпечення насущних потреб особистості призводить нас до ідеї фундаменталізації освіти.

Хотілося б пояснити історію появи ідеї фундаменталізації освіти і акцентувати увагу на складових такого утворення. Очевидно, що фундаментальні наукові знання призводять до фундаментальності в науці, а потім і до фундаментальності в освіті. Вперше концепція фундаментальної освіти була чітко сформульована Гумбольдтом на початку XIX століття. У ній передбачалося, що предметом такої освіти повинні бути ті фундаментальні знання, які відкриває фундаментальна наука. Також передбачалося, що освіта повинна бути безпосередньо вбудованою в наукові дослідження [1].

Цей ідеал освіти реалізували у кращих університетах світу. Але з плином часу розрив між ідеальною моделлю і реальністю ставав усе більш відчутним. Величезний і зростаючий обсяг знань призвів до необхідності їх адекватного структурування та відображення в навчальних дисциплінах, що, як наслідок, перетворило фундаментальну освіту в самостійну галузь інтелектуальної діяльності людини.

Потрібно розуміти, щоб забезпечити фундаментальність і цілісність освіти, необхідно попередньо домогтися фундаментальності і цілісності наук, оскільки диференціація наук у XX столітті привела до такого поділу, що фахівці з різних розділів раніш єдиної науки перестають розуміти один одного. Звичайно, не можна не сказати про міждисциплінарні тенденції, але вони не вирішують цієї проблеми. Тому перед вченими і педагогами постає завдання – виявити цілісність фундаментальних наук, потім виявити цілісність і природознавства, і гуманітарного знання і, нарешті, створити основи цілісної фундаментальної освіти.

Перехід до нової освітньої концепції, в основі якої лежить фундаменталізація освіти, є актуальним і визнаним. Однак виникає багато питань щодо визначення шляхів цього переходу, що вимагає обговорення і осмислення. На наш погляд, тут не повинно бути простого збільшення обсягів кожної з фундаментальних природничо-наукових і гуманітарних дисциплін. Аналізуючи навчальні плани і програми можна побачити перенасиченість інформацією, яка ще й подається не послідовно, безсистемно, що істотно впливає на якість освіти. Слід вести мову про якісно нові цілі освіти, про нові принципи відбору і систематизації знань, про створення фундаментальних навчальних курсів по кожній з традиційних природничо-наукових і гуманітарних дисциплін та їх узгодження між собою для досягнення нової якості освіченості особистості і суспільства.

Одне з найважливіших завдань цього нового етапу розвитку освіти – подолання роз'єднання двох компонентів культури: природничо-наукової та гуманітарної, подолання шляхом їх взаємозбагачення і пошуку підстав цілісної культури на новому етапі розвитку цивілізації. Найважливішим елементом цього процесу є введення загальних природничо-наукових дисциплін в гуманітарну освіту і, відповідно, загальних гуманітарних дисциплін в природничу і технічну освіту.

Особливо складною є проблема включення в гуманітарну освіту елементів природничо-наукових знань. Зрозуміло, що це повинні бути цілісні концептуальні курси математики і природознавства, орієнтовані на формування елементів раціонального мислення і уявлень про сучасну наукову картину світу, але при цьому також враховувати особливості менталітету гуманітаріїв.

Нова освітня парадигма, на нашу думку, відображає потреби людської цивілізації XXI століття. Підвищення загального рівня освіченості суспільства, ліквідація однобічності в психологічних зразках нададуть суспільству необхідну стабільність, контактам людей – належну толерантність, а кожній людині – справжню свободу думки.

У нових соціальних і економічних умовах постають суперечності між фундаментальною освітою і професійним навчанням. Орієнтація на вузьких професіоналів – це у минулому. Нині ситуація змінюється. Реально цінується широко освічена людина, здатна гнучко перебудовувати напрям і зміст своєї діяльності в зв'язку зі зміною технологій чи вимог ринку.

Хотілося б звернути також увагу і на те, що людина, суспільство, розвиваючись, змінюються, набувають нових характеристик. У зв'язку з цим

важливо створити таку систему освіти, яка здатна постійно вловлювати, відстежувати і вносити в навчання новітні наукові знання про ці зміни та якості.

Отже, мова повинна йти не про забезпечення оволодіння всіма знаннями, бо на сьогодні їх накопичена велика кількість, а про акцентування уваги на освоєнні найістотніших, стійких знань, що лежать в основі наукової картини сучасного світу.

Специфіка цієї системи освіти повинна виявлятися і в тому, що вона повинна бути здатна не тільки озброювати знаннями людину, а й формувати потребу в безперервному самостійному оволодінні ними, вміння і навички самоосвіти, а також самостійний і творчий підхід до знань протягом всього активного життя. Освіта повинна стати таким соціальним інститутом, який був би здатний надавати людині різноманітні набори освітніх послуг, що дозволяють навчатися безперервно. Для цього необхідно: диверсифікувати структуру освітніх програм, давши можливість кожному побудувати ту освітню траєкторію, яка найбільш повно відповідає його освітнім і професійним здібностям.

Нарешті, забезпечення сприйняття сучасної наукової картини світу вимагає інновацій в найголовнішому – в змісті освіти. В освітньому процесі повинні перш за все фігурувати такі наукові знання, засоби навчання, освітні технології та методики, дисципліни і курси, які здатні відтворювати фундаментальні моменти двоєдиного процесу інтеграції і диференціації в науці, використовувати досягнення кібернетики, синергетики та інших галузей знання, що виникають на стику наук і дозволяють виходити на системний рівень пізнання дійсності, бачити і використовувати механізми самоорганізації і саморозвитку явищ і процесів.

Можливо, необхідно звернути увагу на дисциплінарні та міждисциплінарні курси, які містять фундаментальні знання, які є базою для формування загальної і професійної культури, швидкої адаптації до нових професій, спеціальностей та спеціалізацій, які є теоретичною основою широкого розгортання прикладних досліджень і розробок. Отже, це такі знання, які здатні формувати широкий, цілісний, енциклопедичний погляд на сучасний світ і місце людини в цьому світі; дозволяють подолати предметну роз'єднаність і ізольованість.

Таким чином, є актуальною потреба в розробці й реалізації нових професійно-освітніх програм, в розвитку академічної мобільності, створенні національних і регіональних банків наукової та навчально-методичної

інформації, здатних виходити на світову базу даних і знань, постачання цих банків технікою, що забезпечує доступ до світових телекомунікаційних мереж.

Слід звернути увагу ще на один важливий соціальний аспект сучасного суспільства: різке підвищення статусу і ролі освіченої і висококультурної людини, творчої особистості як у виробництві, так і в невиробничих сферах. Це викликано тим, що при наявності такої досконалої техніки і високих технологій, які має людство, їх високопродуктивне використання, створення і вдосконалення можливо тільки при наявності працівників з такими якостями.

Освіта для XXI століття покликана бути освітою для всіх, тому обмеження права на освіту чи її незадовільна якість веде до інтелектуальної і культурної деградації особистості.

Освіта для XXI століття повинна мати етичну домінанту: виховання нового покоління в дусі миру, взаєморозуміння і терпимості; впровадження екологічного виховання, формування у кожного глобальної етики і глобальної відповідальності як принципів норм нового гуманізму для нового єдиного і цілісного світу.

Освіта для XXI століття повинна носити творчий і новаторський характер. У світі, де мінливість стала ознакою не тільки наукового і технологічного прогресу, а й способу життя, школи і університети зобов'язані передавати новим поколінням як раніше накопичені знання, так і готувати їх до вирішення проблем, з якими особистість і суспільство ще ніколи раніше не зустрічалися.

Освіта для XXI століття має будуватися на науково обґрунтованих знаннях. Тільки тоді є можливим виховання особистості, яка б володіла знаннями, здатними формувати теоретичне і критичне мислення.

Нарешті, освіта для XXI століття має бути різноманітною, адекватною культурному і етнічному різноманіттю людства, яке задовольняє як всебічні потреби суспільства, так і індивідуальні духовні запити.

Література:

1. Wilhelm von Humboldts Gesammelte Schriften. Band X: Herausgegeben von der Koniglich Preussischen Akademie der Wissenschaften. Berlin: B. Behr's Verlag, 1903. S. 250—260.